

Språklig -og litterært utviklingsarbeid- en vei mot det flerstemte?

Mange barnehager har vært gjennom utviklingsarbeid av ymse slag, men hva gjør man egentlig når man står på stedet hvil. Hvordan kan vi finne fram til alle stemmene i en barnehage? For å nå fram til et vellykket språkarbeid som kommer alle barn til gode, trenger man å finne fram til engasjementet hos de ansatte. I denne teksten vil jeg ha fokus på to episoder fra praksis for å belyse hvordan vi arbeidet for å få frem det flerstemte.

Selv dyktige barehageansatte trenger inspirasjon for å øke kvaliteten gjennom utviklingsarbeid

På Kampen i bydel Gamle Oslo ligger Kardemomme en tre avdelingsbarnehage, med en stabil ansattegruppe, hvor 50% er barnehagelærer og flere av medarbeiderne er fagarbeidere. Vi søkte midler fra Regionalordning første gang i 2020, under fagområdet kropp, bevegelse, mat og helse, og igjen i 2021 under fagområdet språk, tekst og kommunikasjon. Regional ordning for barnehagebasert kompetanseutvikling (Rekomp), som er en tilskuddsordning for å styrke samarbeidet mellom barnehager, barnehageeiere og høyere utdanning ([Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnopplæring \(udir.no\)](#)) På tross av at barnehagen har høyt utdannet og stabilt personalet ønsket vi å utvikle oss i samarbeide med OsloMet, under omdreiningspunktet språkarbeid. Vi brukte tid på avdelingsmøter og i det pedagogiske lederteamet på å reflektere over hva vi ville lære mer om, og videreutvikle i vår organisasjon. Hvilke behov for språkarbeid ser vi i barne- og ansatte gruppen? Vi fant at vi trengte økt kunnskap om, og erfaring med å arbeide med flerspråklige barn, språkutvikling, barnelitteratur, leselyst og voksenrollen i språkarbeid. Intet mindre! Vi hadde oppstartsmøte med førstelektor i norsk Ingvild Alfheim og førsteamanuensis Johanne Ilje-Lien, som har spesialkompetanse på pedagogikk og flerspråklighet ved OsloMet. Her samtalte vi om forventinger og la en fremdriftsplan.

Når barnehage og universitet møtes, kulturkræsj og nivåjustering

Tradisjon tro startet vi barnehageåret med planleggingsdag som en kickoff på det nye barnehageåret og årets utviklingsarbeid – Språkglede. Alfheim og Ilje-Lien foreleste, men det som skulle bli et felles kunnskapsgrunnlag om det nye innen barn, litteratur og språk ble en bratt læringskurve for oss inn i utviklingsarbeidet. Nivået på forelesningen var for vanskelig for oss som gruppe, og skapte et skille mellom de som forstod, og de som ramlet av underveis. Hvorfor ble det slik? Kanskje hadde vi vært for utydelige i oppstartsmøtet med OsloMet eller var det et ønske om faglig utvikling som i størst grad omfavnet de pedagogiske lederne? Uansett, vi måtte ta et skritt tilbake for finne en ny vei sammen med de ansatte og OsloMet. Heldigvis var vi tydelig på hva som hadde skjedd, og det gjorde at vi fikk til å gå hverandre i møte.

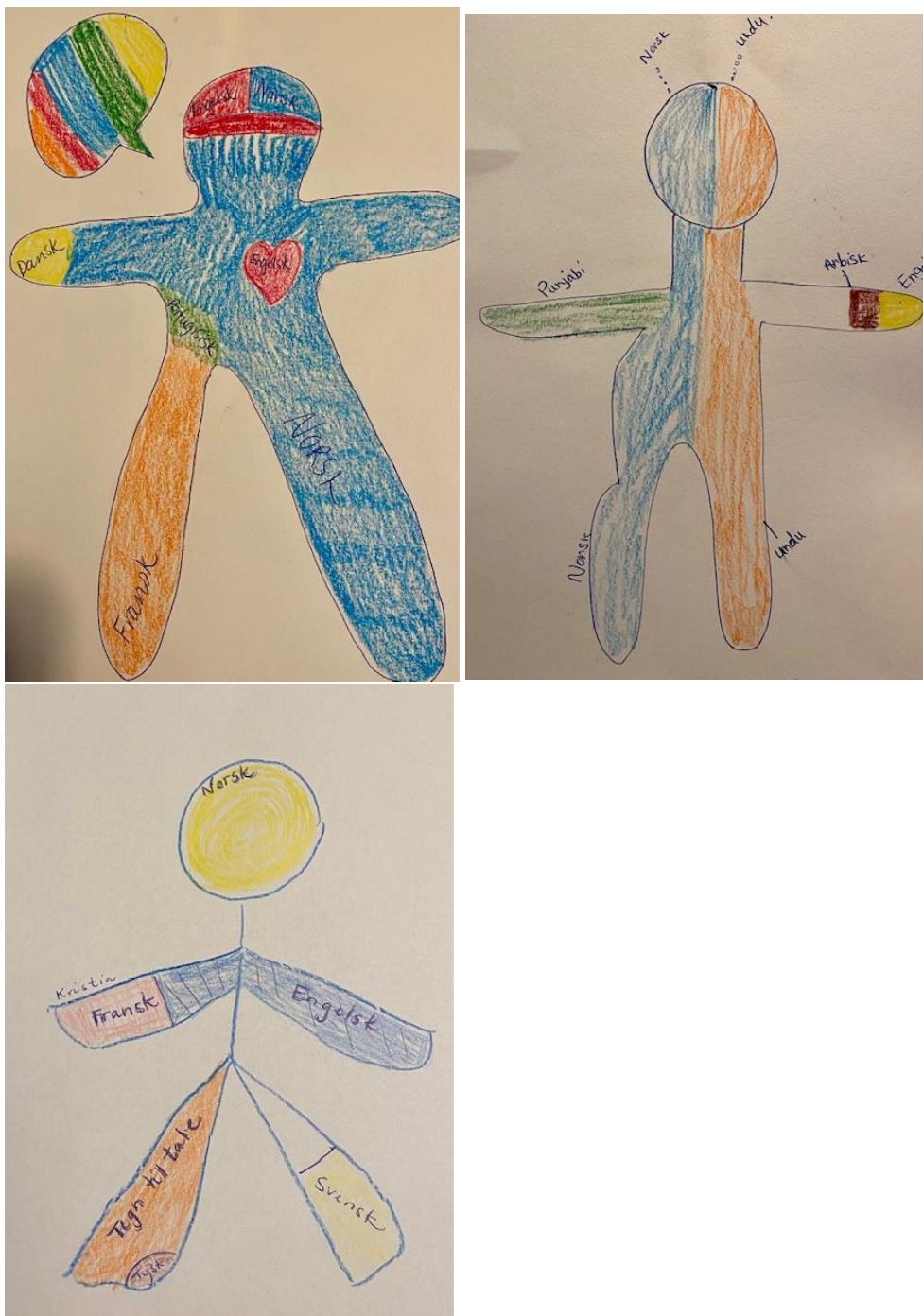
Løsningen for oss ble å dele utviklingsarbeidet i grupper og med det få flere parallelle prosesser. De tre avdelingene utarbeidet hvert sitt utviklingsarbeid, som de jobbet med gjennom hele barnehageåret. Småbarnsavdelingen arbeidet med «Babblarna» med fokus på grunnlydene i språket. Avdelingen med barn fra 2-4 år arbeidet med synliggjøring av flerspråklighet og storebarnsavdelingen med leselyst. OsloMet var med på noen

avdelingsmøter, hvor de fulgte opp prosessene, kom med innspill og et utenfra blikk som løftet utviklingen fremover. De ansattes tilbakemeldinger på samarbeidet var at det var godt å ha en «kritisk venn» som hjelper oss til å se de lange linjene og holde utviklingsarbeidet «varmt».

Fra kollektiv tretthet til å hentes tilbake til seg selv og sitt eget utgangspunkt

En episode fra et avdelingsmøte på storebarnsavdelingen trer tydelig frem. Avdelingen hadde lagt stor innsats i utviklingsarbeidet ved blant annet å kartlegge barnas leselyst, fornyet barnehagens bibliotek, endret rommet, etablert ukentlige lesegrupper, månedens bok og «bokbad». Vi hadde kommet til et punkt i utviklingsprosessen hvor vi stod på stedet hvil, og lurte på veien videre. Kanskje opplevde vi en slags kollektiv tretthet til prosessen? Alfheim stilte da spørsmålet: Hva er ditt forhold til det å lese? Ved det spørsmålet ble vi hentet tilbake til oss selv og vårt personlige forhold til litteratur. De ulike stemmene i ansattegruppen ble tydelige, og dette ga ny inspirasjon til utviklingsarbeidet. En ansatt med pakistansk bakgrunn fortalte med varme om minner fra barndommen, hvor det ble lest og fortalt eventyr. Med bakgrunn i dette minnet og en barnegruppe med foresatte fra ulike land tok utviklingsarbeidet en vending mot det flerspråklige. Vi la ut på en reise med barnegruppen, hvor vi brukte en uke i alle de land avdelingen hadde en tilknytning til. Vi smakte på all mulig slags mat fra «fika» til falafel, høre på folketoner fra Pakistan og rap fra New York, underveis lyttet vi til språklyder, leste barnelitteratur, lærte om dyreliv og levesett. Et blikk utenfra og et spørsmål ga rom til de ulike stemmene i gruppen og ny giv til å løfte prosessen fremover.

Et annet grep for kollektiv utvikling var at Ilje-Lien holdt en forelesing for hele ansattegruppen om flerspråklighet, og også her ble de ulike stemmene i gruppen tydelige. Individuelt skulle vi tegne et språkportrett (Busch,2012), og ved det synliggjøre våre personlige erfaringer med språk. Vi tegnet ivrig, og da vi skulle presentere for hverandre var alle aktivt deltakende, stolte og tydelige i sin tilhørighet. Vi fikk innsyn i barndomsminner, slektninger i andre deler av verden, mer eller mindre vellykkede forsøk på å lære nye språk og en ferieflørt fra 80-tallet. Nok en gang et smart grep for å få frem alle stemmene i gruppen og dra utviklingen videre. Vi fikk øynene opp for at når vår organisasjon rommer alle disse språkene og tilhørighetene, hvordan kan vi inkorporere det i vårt pedagogiske arbeid til det beste for barna? Utviklingsarbeidet fortsatte med fornyet kraft.

Figur: Tre eksempler på språkportretter. Totalt tegnet vi frem 18 portretter, som hvert på sitt hvis illustrerte den enkeltes forhold til språk, både verbalt, kroppslig og følelsesmessig.

Den flerstemte praksisen som en måte å skape varig endring

Samarbeidet med OsloMet om dette utviklingsarbeidet ble avsluttet i juni 2022, og jeg har her beskrevet noen av de pedagogiske prosessene som skjedde underveis i utviklingsarbeidet. Vi ser konkrete resultater av denne utviklingsprosessen i Kardemomme barnehage i dag, blant annet ved lesegrupper, endring av det fysiske lekemiljøet og større bevissthet rundt barnelitteratur. Men vi har også et annet blikk på verdien av det flerstemte,

både hos de foresatte, hos barna og ikke minst hos de ansatte. Vi vet at vi tenker og handler på ulike måter, men spørsmålet er hvordan vi lytter og bruker hverandres ulikheter i teamet til å utvikle oss kollektivt (Åberg & Lenz Taguchi, 2006). Parallelt med den pedagogiske utviklingsprosessen vil jeg mene at det foregår en kollektiv læringsprosess rundt det å drive endring- og utviklingsarbeid (Stolpe og Germeten, 2015). Når barnehagen og universitets- og høyskolesektoren samarbeider om et utviklingsarbeid vil barnehagen få økt kompetanse og erfaring med disse prosessene og hva som virker på dem. Kanskje er denne kunnskapen like viktig som selv utviklingsarbeidet, fordi den ruster barnehagene til å drive fremtidige utviklingsarbeid internt i organisasjonen og møte eksterne krav til endring med kritisk blikk og til det beste for barna.

Busch, B. (2012). The Linguistic Repertoire Revisited. *Applied Linguistics*, 33(5), 503-523.
<https://doi.org/10.1093/applin/ams056>

Stolpe, S, C. & Germeten, S. (2015) Aksjonsforskning: Aksjonslæring og dokumentasjon i praksisnæreprosesser. I A. M. Otterstad & A. B. Reinertsen (Red.), *Metodefestival og øyeblikksrealisme- eksperimenterende kvalitative forskningspassasjer*. (1. utg., s. 359-373). Fagbokforlaget.

[Tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling i barnehage og grunnsopplæring \(udir.no\)](#)

Åberg, A. & Taguchi Lenz, H. (2006) Lyttende pedagogikk- etikk og demokrati i pedagogisk arbeid. Universitetsforlaget.